

Проучване
за интелектуалната собственост и
младешта за 2019 г.

КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ

Дата: октомври 2019 г.

Проучване
за интелектуалната собственост и младежта за 2019 г.

*По поръчка на Службата на Европейския съюз за интелектуална собственост (EUIPO)
от Ipsos*

Кратко изложение: октомври 2019 г.

1. Кратко изложение

Проучване за интелектуалната собственост и младежта за 2019 г.

1.1 ОБОБЩЕНИЕ НА ОСНОВНИТЕ КОНСТАТАЦИИ

Проучването е продължение на първото издание на проучването за интелектуалната собственост и младежта (2016 г.). Конкретната му цел е да установи най-големите фактори и бариери при придобиване на цифрово съдържание онлайн или закупуване на законно или незаконно предлагани материални стоки. Проучването за 2019 г. включва въпросите от онлайн проучването от 2016 г. и е проведено сред млади хора (на възраст 15—24 години) от 28-те държави — членки на ЕС (ЕС-28), като целта е да се очертаят приликите и разликите между положението преди и сега. Настоящото кратко изложение, придружаващо доклада, обобщава основните констатации и конкретните резултати в три области — цифрово съдържание, материални стоки и комуникация.

Най-забележителното в проучването за интелектуалната собственост и младежта за 2019 г. е, че много от резултатите са силно сходни с тези от 2016 г. Съществуват обаче и някои интересни ранни признаци за евентуална промяна в нагласите и поведението на младите европейци, като в доклада се изтъкват по-значимите сходства и промени спрямо първото издание. Остава да се види дали тези малки промени са показателни или не за реална промяна в поведението и нагласите на младите хора. Бяха взети предвид също демографско обусловените различия между младите хора в ЕС-28, както и съществените разлики между отделните държави.

Качеството е важно, цената също е основен фактор, но с намаляващо значение

Младите хора държат на качеството, когато пазаруват онлайн цифрово съдържание или материални стоки. Освен това за тях е важно покупките да бъдат извършвани в безопасна онлайн среда. Въпреки че цената/стойността е посочена като важно съображение, тя не е толкова сериозен фактор, както през 2016 г. Приемливата цена на продуктите е посочена на първо място сред причините за неучастие в практиките на нарушаване на ПИС, но през 2019 г. по-малко млади хора посочват, че това е основна причина за прекратяване на такива практики.

Младите хора изглежда обръщат малко повече внимание на законността

Както и през 2016 г., когато се разглежда връзката между младите хора и нарушаването на правата върху интелектуална собственост, съществува голяма разлика между закупуването на фалшиви продукти и достъпа до цифрово съдържание от незаконни източници. Само един от всеки пет е закупил фалшифицирани стоки, докато два пъти повече от респондентите са използвали цифрово съдържание от незаконни източници. Показателен факт от проучването сред младите хора от 2019 г. е, че се наблюдава **слабо намаление (4 процентни пункта) на дела на младите хора, които съзнателно са използвали цифрово съдържание от незаконни източници** и увеличение на дела на тези, които съзнателно не са използвали незаконни източници (11 процентни пункта). Тази промяна **не е отразена в склонността на младите хора да закупуват фалшиви стоки**, въпреки че тези практики стават значително по-редки в сравнение с достъпа до цифрово съдържание от незаконни източници.

През 2019 г. младите хора вземат предвид законността на онлайн източниците на цифрово съдържание и материални стоки. Процентът на младите хора, които подчертават значението дадена вещь да е истинска, а не фалшификат, леко е нараснал, както и процентът на тези, които казват, че легално предлаганото онлайн съдържание също е важно. Наблюдава се лек спад в

процента на младите хора, които твърдят, че са закупили фалшиви стоки, тъй като не се интересуват от това дали те са истински или фалшиви, както и в дела на лицата, които са имали достъп до цифрово съдържание от незаконни източници, тъй като не им е бил известен друг начин или защото не виждат нищо лошо в това.

Повечето млади хора в Европа заявяват, че извършват поне една проверка дали даден източник е законен или незаконен (при закупуване на материални стоки или достъп до цифрово съдържание). В действителност тази цифра се е увеличила незначително от 2016 г. насам (82 % през 2016 г. посочват една проверка в сравнение с 87 % през 2019 г.), което показва, че младите хора проверяват законосъобразността на своите източници малко по-често. Най-често извършваната проверка от съществена част от респондентите е търсене на рецензии, коментари или становища в интернет (58 %). На следващо място е проверка на собственика на сайта (31 %), допитване до приятели (26 %) и допитване до родители или роднини (19 %). Малко над половината (55 %) от младите хора заявяват, че могат да разпознаят незаконни източници на цифрово съдържание. Макар и по-малко (39 %) мислят, че са способни да разпознаят незаконни източници на *материални* стоки, като и при двата резултата се отчита слабо подобрение спрямо 2016 г. — съответно с 3 и 4 процентни пункта.

Взети заедно, тези малки промени показват, че е възможно готовността сред младите хора за извършване на проверки на законността да се увеличава, което може да бъде насърчено в бъдеще.

Пазарът се е променил

Идеята за абонаментните бизнес модели за цифрово съдържание изглежда е добила популярност, като лицата, които заявяват, че плащането на абонамент за достъп до цялото съдържание е важно, са се увеличили с 9 процентни пункта. Освен това обектите на достъп са се променили значително от 2016 г. насам, като броят на младите хора, които твърдят, че са използвали незаконни източници за достъп до музика е намалял със 17 процентни пункта, а броят на тези, които са използвали незаконни източници, за да получат достъп до филми, е спаднал със 7 процентни пункта. Малко вероятно е причините за използването на незаконни източници да бъдат липсата на изискване за регистрация и за достъп до съдържанието по продукт. Взети заедно, тези констатации показват, че тенденцията за абониране за законно предлагани продукти, поне на някои пазари, може да повлияе на поведението на младите хора онлайн в полза на тези законни продукти и в крайна сметка да намали привлекателността на незаконните продукти.

Младите хора стават предпазливи ако усетят риск за личната си безопасност и все повече се поддават на убеждението на моралните аргументи.

Младите хора са чувствителни към рисковете, ако решат да участват в практики, които нарушават правата на интелектуална собственост на други лица онлайн. Най-честите причини, поради които младите хора стават предпазливи при възможността за закупуване на цифрово съдържание от незаконни източници или на фалшифицирани стоки са рискът от кражба на данни на кредитни карти или заразяване с вируси/зловреден софтуер на компютъра/устройството им. Същевременно някои от „моралните“ аргументи са придобили по-голяма убедителност за тях. Те все по-често мислят, че фалшифицираните стоки не са „готини“ и са загрижени, че „така се вреди на творците/създателите и екипът, който стои зад тях“.

1.2 ЦИФРОВО СЪДЪРЖАНИЕ

Както и през 2016 г., музиката остава най-популярното цифрово съдържание, до което младите хора осъществяват достъп. В действителност почти всички (97 %) съобщават за стрийминг или изтегляне на музика, а повече от девет от десет души — за стрийминг или изтегляне на филми/сериали (94 %) и игри (92 %). Приблизително осем от десет стриймват или изтеглят образователно съдържание (82 %) и телевизионни предавания или спортни материали (79 %).

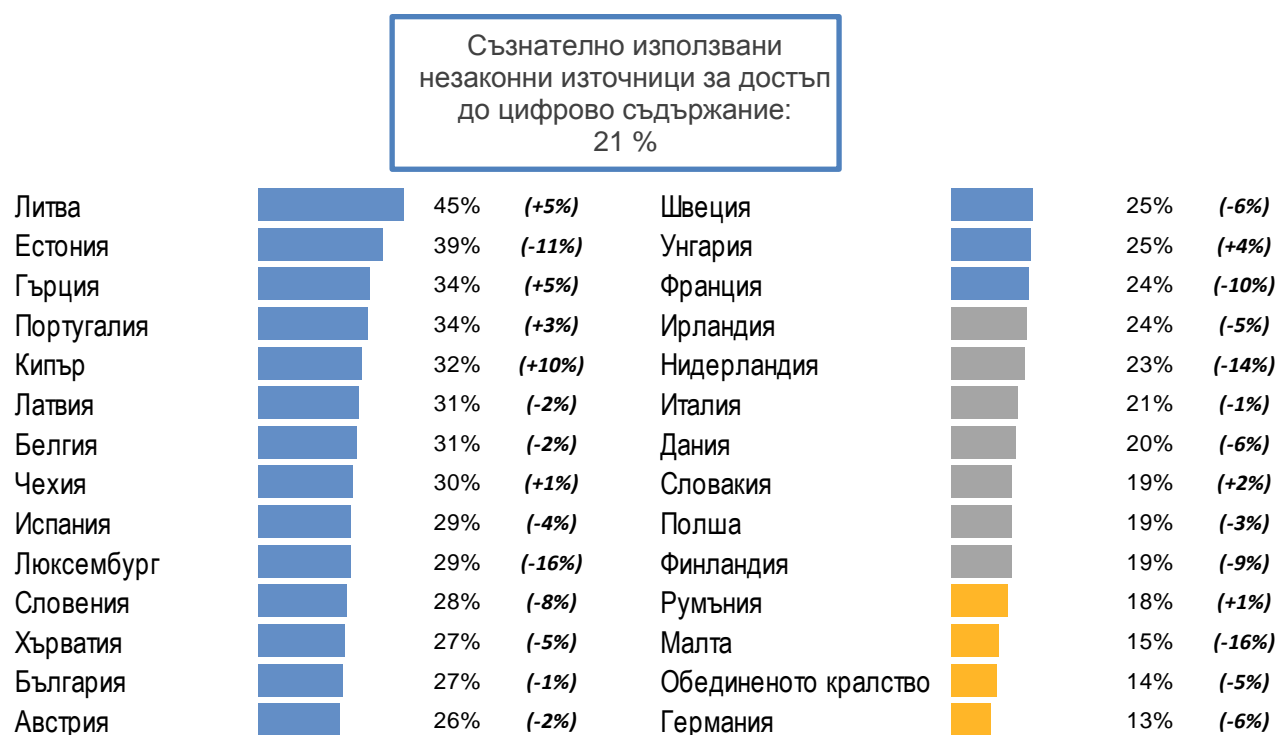
Делът на лицата, които осъществяват достъп до електронни вестници и списания, както и до електронни книги остава сравнително нисък — съответно 59 % и 56 %.

Качеството и безопасността на това, което се предлага онлайн, са по-важни от цената за младите хора, когато правят избор на цифрово съдържание. От 2016 г. насам цената и качеството са станали по-малко важни, докато значението на законността на източниците е нараснало, като увеличението е най-осезателно във Финландия. Освен това младите хора по-често посочват, че е важно да могат да заплащат абонаментна такса.

Една трета от младите хора са осъществили достъп до незаконни източници, но тази практика е намаляла с 5 процентни пункта от 2016 г. насам. Следователно се наблюдава увеличение на дела на тези, които *не* са използвали незаконни източници.

Що се отнася до достъпа до незаконни източници на цифрово съдържание, една трета от младите хора са осъществили достъп до незаконни източници, от които 21 % — съзнателно и 12 % *несъзнателно*. Наблюдава се спад спрямо 2016 г. Освен това е налице увеличение на дела на лицата, които твърдят, че *не* са осъществили достъп до незаконни източници, и съответно намаляване на дела на тези, които заявяват, че не са сигурни. В по-общ план рядко младите хора разчитат единствено на незаконни източници — 80 % от извадката използват законни източници за достъп до цифрово съдържание. Като цяло степента, в която младите хора използват незаконни източници на цифрово съдържание, не се е променила драстично, като в някои държави (напр. в Кипър) тя се увеличава, а в други (напр. в Нидерландия, Люксембург и Малта) намалява. Във всички държави, с изключение на една, се отбелязва намаление на процента на лицата, които не са сигурни дали източниците са законни или не.

Фигура 1.1: Дял на младите хора, които съзнателно са осъществили достъп до цифрово съдържание от незаконни източници по държави

(%) = *напредък спрямо 2016 г.*

Младите хора, които съзнателно използват незаконни източници за достъп до цифрово съдържание, изтеглят предимно филми и сериали. Наблюдава се значителен спад на тези, които използват незаконни източници за достъп до музика — докато почти всички млади хора изтеглят или стриймват музика онлайн, само 39 % от тези, които умишлено използват незаконни източници, изтеглят музика, отбелязвайки спад от 17 процентни пункта от 2016 г. насам.

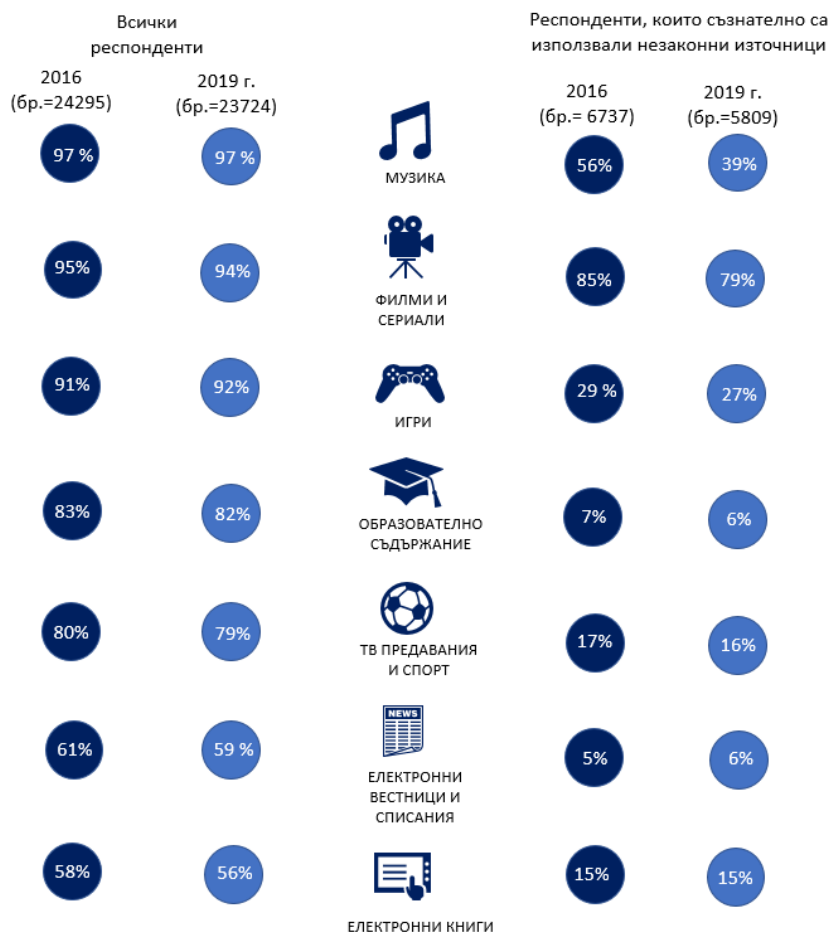
Основната причина, поради която младите хора използват съзнателно незаконни източници, е цената, като повече от половината (56 %) посочват този фактор, а други причини са липсата на законно предлагани продукти (30 %) и схващането, че при незаконното предлагане е налице по-голям избор на съдържание (26 %). Цената като водещ фактор е намаляла с почти 10 процентни пункта от 2016 г. насам.

Почти винаги има причини, които биха попречили на младите хора да използват незаконни източници за достъп до цифрово съдържание. Те са свързани основно с по-достъпна оферта (55 %), последвана от риск от наказание (35 %) и лош личен опит (29 %).

Конкретният вид незаконно съдържание, до което младите хора имат съзнателен достъп, продължава да бъде донякъде свързан с по-общи модели на цифрово потребление. Докато мнозинството от респондентите са цифрови потребители на филми/сериали, игри, образователно съдържание, телевизионни предавания, спортни материали, електронни вестници/списания и електронни книги, тези, които осъществяват достъп до незаконни източници, изтеглят или стриймват предимно филми и сериали.

Фигура 1.2: Използване на цифрово съдържание по принцип и съзнателно използване на съдържание от незаконни източници ⁽¹⁾

Въпреки това, предвид общия спад на съзнателното използване на незаконни източници на цифрово съдържание, делът на младите хора, които съзнателно използват незаконни източници на музика или филми и сериали, е значително по-нисък, отколкото през 2016 г. — съответно със 17 и 6 процентни пункта.

1.3 МАТЕРИАЛНИ СТОКИ

Огромното мнозинство от младите европейци (94 %) са закупили продукти онлайн през последните 12 месеца. Това е почти идентично с констатацията за 2016 г. Дрехите, аксесоарите и обувките остават най-популярните категории стоки, които младите хора купуват онлайн. Що се отнася до

⁽¹⁾ Източник: Въпрос II3.1: Колко често през последните 12 месеца сте слушали, гледали, чели, използвали, пускали, изтегляли, стриймвали следното съдържание от интернет? (бр.=23724) и IV4: Какъв вид съдържание сте използвали, пускали, изтегляли или стриймвали съзнателно от законен източник (уебсайт)? Посочете всички приложими отговори (бр.=5809).

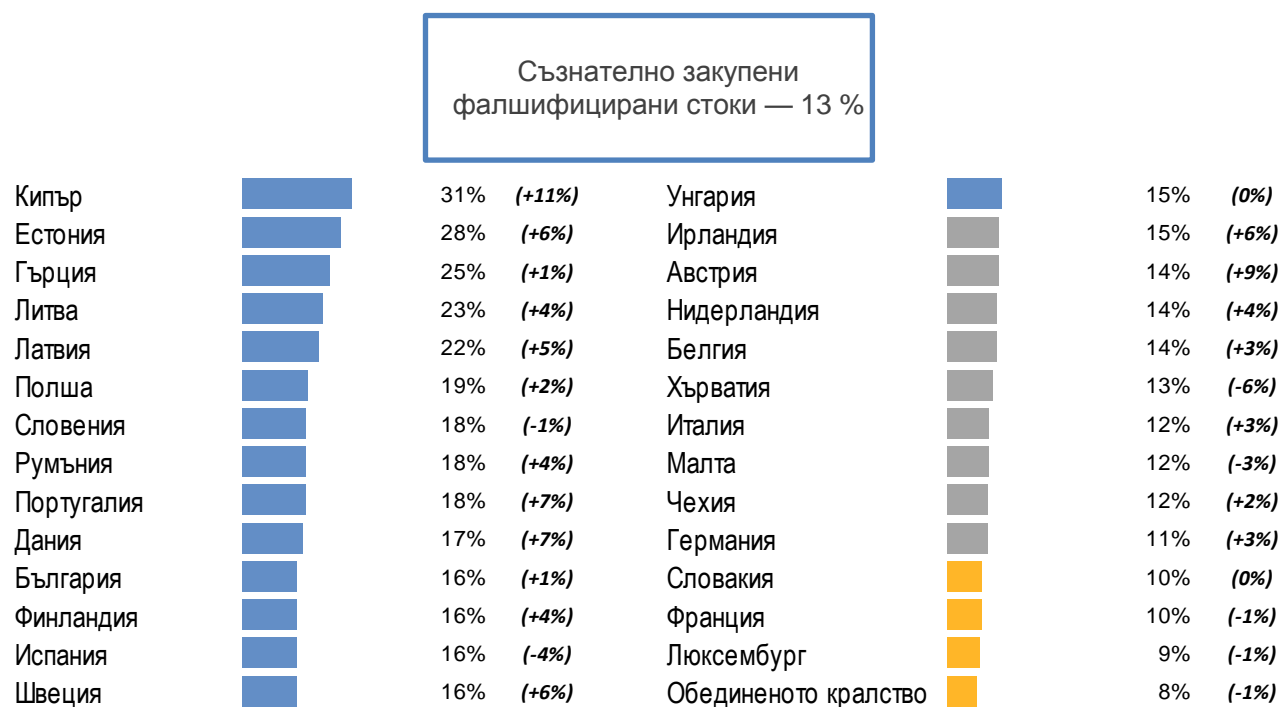
други категории, младите хора по-рядко купуват музика и филми (варианти на материални продукти) онлайн в сравнение с 2016 г.

Както при цифровото съдържание, ключовият фактор, с който младите хора се съобразяват при закупуване на продукти онлайн, е качеството на продукта (62 %) и безопасността на методите за плащане (61 %). Значението на друг фактор, безопасността на сайта, обаче се е увеличило от 2016 г. насам със 7 процентни пункта.

От 2016 г. насам се наблюдава слабо нарастване (с 3 процентни пункта) на закупуването на фалшифицирани стоки от младите хора — от 22 % до 25 %.

Една четвърт от младите хора са закупили фалшифицирани материални стоки онлайн — съответно 13 % съзнателно и 12 % несъзнателно. Като цяло от 2016 г. насам има малък ръст на закупуването на фалшифицирани стоки (3 процентни пункта). Това увеличение е било по-забележимо в държави като Австрия и Кипър, отколкото в други — в действителност Хърватия е отбелязала спад в процента на купуването на фалшифицирани стоки. В цяла Европа един от всеки десет респонденти не е сигурен дали не закупил фалшифицирани материални стоки, като почти същият брой е регистриран през 2016 г.

Фигура 1.3: Дял на младите хора, които съзнателно са купували фалшифицирани стоки по държави

(%) = напредък спрямо 2016 г.

Най-често купуваните фалшифицирани стоки продължават да бъдат дрехи и аксесоари, както и обувки. Други категории, включително електронни устройства, билети, книги и списания, са закупени сравнително рядко. Тези резултати не показват значително изменение в сравнение с 2016 г.

И в този случай цената играе ключова роля при съзнателното закупуване на фалшифицирани стоки. Освен това определено малцинство от младите хора не виждат разликата между истинските и фалшивите продукти и не се интересуват дали те са фалшиви. Въпреки че подреждането на факторите е сходно с това от 2016 г., налице е намаление на дела на респондентите, които посочват цената като фактор.

По-малко от един на всеки десет души, които съзнателно са закупили фалшифицирани материални стоки, твърдят, че нищо не им пречи да направят това отново. Както и през 2016 г. предлагането на оригинални стоки на достъпни цени, лош опит или рискът от наказание биха попречили на младите хора да закупят фалшифицирани продукти.

1.4 КОМУНИКАЦИЯ

Посланията относно личната безопасност и риска все още оказват силно въздействие върху младите хора, но в същото време се наблюдава засилване на значението на аргументите срещу нарушаване на правата върху интелектуална собственост, основаващи се на три морални ценности, и особено съображенията, че фалшифицираните стоки не са „готини“ и че така се вреди на творците/създателите.

В проучването за младите хора и ПИС от 2016 г. бяха очертани две основни теми, които биха могли да послужат за основа на всички съобщения, насочени към повишаване на осведомеността на младите хора относно правата върху интелектуална собственост и отрицателните последици от фалшифицирането и пиратството. Това бяха лична безопасност и риск, както и морални ценности.

През 2016 г. беше установено, че темата за „лична безопасност и риск“ има по-голяма тежест от „моралните ценности“, въпреки че и двата проблема намериха отзвук сред повечето респонденти. През 2019 г. аргументите относно безопасността и риска отново имат най-голяма тежест, но също така има значителна промяна в констатациите от 2016 г. насам; по-специално увеличава се делът на младите хора, които заявяват, че биха се повлияли от следните три морални съображения:

- фалшифицираните стоки и пиратството не са „готини“ (увеличение от 48 % на 56 %);
- нанася се вреда на творците, създателите и екипът, който стои зад тях (увеличение от 60 % на 66 %);
- фалшифицираните продукти могат да са вредни за околната среда (увеличение от 58 % до 61 %)

Наред с тези промени се наблюдава *спад* в дела на младите хора, които заявяват, че могат да се повлияят от съображението, че парите, похарчени за фалшифицирани стоки, отиват при организираната престъпност. Докато почти три четвърти от младите хора посочват този отговор през 2016 г., техният брой намалява с 6 процентни пункта през 2019 г. до 66 %.